

เว ส สั น ต ร ช า ต ก

ต อ น ที่ ๕

(สั ต ต ส ต ก ม ห า ท า น)

เหตุไฉนชาวนครสี่พีจึงจะให้ขับไล่เวสสันดรผู้รักผู้
ไม่มีโทษ ผู้แม้พระราชดาตังแดนทั้งหลายก็เคารพบูชา มีเกียรติยศ
เหตุไฉนชาวสี่พีจึงให้ขับไล่ลูกเวสสันดรผู้ไม่มีความผิด ผู้เลี้ยง-
ดูบิดามารดา ประพฤติถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ในราชสกุล ผู้เกื้อกูล
แก่พระเจ้าแผ่นดิน แก่เทพเจ้า แก่พระประยูรญาติ แก่พระสหาย
และเกื้อกูลทั่วถ้วนแคว้น

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๕ (สัตตสมถกมหาทาน)

๑๑๕

ความเมตตาปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมโลก และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ด้วยความบริสุทธิ์ใจนั้น เป็นสิ่งที่มวลมนุษยชาติควรมีไว้เป็นคุณธรรมประจำใจ โลกใบนี้คือบ้านหลังใหญ่ที่ทุกคนต่างอาศัย ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศธาตุ เพื่อการดำรงชีวิต อยู่ภายใต้ท้องฟ้าเดียวกัน มีผืนแผ่นดิน ทะเล สายน้ำ ลำธาร ภูเขา ป่าไม้ แสงสว่างจากดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวเดียวกัน อีกทั้งเราต่างเป็นเพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน เพราะฉะนั้นจึงควรอยู่รวมกันด้วยใจที่เปี่ยมด้วยกรุณา มีความปรารถนาดีต่อกัน อยากให้ทุกคนหลุดพ้นจากความทุกข์ เข้าถึงความสุขอันเป็นอมตะ คือ พระนิพพาน

พระนางมุลลิตราชเทวีได้กล่าวสุนทรവാจาไว้ว่า

“เหตุไฉนชาวนครสีพีจึงจะให้ขับไล่เวสสันดรลูกรักผู้ไม่มีโทษ ผู้แม้พระราชตาต่างแดนทั้งหลายก็เคารพบูชา มีเกียรติยศ เหตุไฉนชาวสีพีจึงให้ขับไล่ลูกเวสสันดรผู้ไม่มี ความผิด ผู้เลี้ยงดูบิดามารดา ประพฤติถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ในราชสกุล ผู้เกื้อกูลแก่พระเจ้าแผ่นดิน แก่เทพเจ้า แก่พระประยูรญาติ แก่พระสหาย และเกื้อกูลทั่วถ้วนแคว้น”

ครั้งที่แล้ว ถึงตอนที่พระเวสสันดรโพธิสัตว์ ถูกขับไล่ออกนอกเมือง ให้เสด็จไปอยู่เขาวงกตในป่าหิมพานต์ เหตุเพราะ

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๕ (ลัตตสตกมहाทาน)

๑๑๖

พระองค์ได้บริจาคมงคลหัตถิให้แก่พราหมณ์ทั้งแปด ที่เดินทางมาจากแคว้นกาลิงคะ แม้พระองค์จะไม่หวั่นไหวในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่พระนางผุสดีผู้เป็นพระมารดากลับรู้สึกเสียใจ ที่ชาวเมืองมองไม่เห็นคุณความดีของพระโอรส จึงทรงร้องให้คร่ำครวญด้วยความสงสารลูก

*ส่วนพระเวสสันดร ไม่ได้เหนื่อยเนื้อดำใจแม้แต่เหนื่อย ขอประทับอยู่อีก ๑ วัน เพื่อจะได้เตรียมตัวเดินทาง และสั่งสมมหาทานให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ทรงดำริว่าจะบริจาคลัตตสตกมहाทาน ทรงรับสั่งให้มหาอำมาตย์ชื่อคุตตะมาเข้าเฝ้า และรับสั่งให้จัดแจงลัตตสตกมहाทาน คำว่า ลัตตสตกมहाทาน อาจจะเป็นคำที่ไม่คุ้นหูนัก ในที่นี้ท่านหมายถึงการให้ทานวัตถุ ๗ ชนิด ชนิดละ ๗๐๐ คือ ข้าว ๗๐๐ เชือก ล้วนประดับด้วยคชาลังการ มีเครื่องรัดกลางตัว ที่ทำด้วยทองคำบริสุทธิ์ คลุมด้วยเครื่องประดับทอง มีนายหัตถาจารย์ถือโคมรนั่งประจำ ทรงบริจาคม้า ๗๐๐ ตัว ล้วนประดับประดาด้วยอศวาภรณ์ เป็นม้าอาชาไนย เป็นพาหนะว่องไว มีนายอศวาจารย์ขี่ประจำ สวมเกราะถือธนู ทรงบริจาครถ ๗๐๐ คัน ที่แข็งแรงมั่นคง หุ้มด้วยหนังเสือเหลือง เสือโคร่ง ประดับด้วยสรรพาลังการหลายอย่าง สวยงามมาก

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๕ (สัตตสตกมหาทาน)

๑๑๗

อีกทั้งมีคนขับถือธนูสวมเกราะประจำรถอีกด้วย

นอกจากนี้พระองค์ยังทรงบริจาคสตรี ๗๐๐ นาง แต่ละนางอยู่ในรถ สวมสร้อยทองคำประดับกาย ล้วนมีเครื่องประดับประดาสีเหลืองอร่าม นุ่งห่มผ้าสีเหลืองประดับอาภรณ์สีเหลือง มีดวงตาโตสวย ยิ้มแย้มก่อนจึงพูด มีรูปร่างสวยงาม อีกทั้งบริจาคแม่โคนมอีก ๗๐๐ ตัว ล้วนเป็นหัวหน้าโคได้ที่คัดเลือกเป็นพิเศษ สามารถรีดน้ำนมได้วันละหม้อ ทาสหญิง ๗๐๐ คน ทาสชายอีก ๗๐๐ คน ทั้งหมดล้วนได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี พร้อมเครื่องดื่ม และโภชนาหารหาประมาณมิได้ มหาเสนาकुตตะสามารถจัดหามาได้โดยไม่ยากนัก ทั้งนี้ด้วยอานุภาพแห่งบุญของพระเวสสันดร

บางคนอาจสงสัยว่า ทำไมบริจาคช้างมงคลเพียงเชือกเดียวเท่านั้น ถึงกับเป็นเหตุให้พระเวสสันดรต้องถูกเนรเทศออกจากเมือง ช้างเชือกนี้มีความสำคัญและมีค่าควรเมืองเพียงไร ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงลักษณะของมงคลหัตถิเชือกนี้ไว้อย่างน่าสนใจมากกว่า เป็นช้างที่ประดับด้วยเครื่องอลังการราคา ๔๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ที่เท้าทั้ง ๔ ข้าง เครื่องอลังการประดับที่สีข้างทั้งสองของช้างด้านละ ๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ข่ายคลุมหลัง ๓ ชนิด คือ ข่ายแก้วมุกดา ข่ายแก้วมณี และข่ายทองคำ ราคา ๓๐๐,๐๐๐ กหาปณะ

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๕ (ลี้ตตสทกมหาทาน)

๑๑๘

กระดิ่งเครื่องประดับที่ห้อยลงมาตามสี่ข้างทั้งสองราคา ๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ผ้ากัมพลลาดบนหลังราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ เครื่องประดับใช้คลุมกระพองราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ สายรัด ๓ สายราคา ๓๐๐,๐๐๐ กหาปณะ พู่เครื่องประดับที่หูทั้ง ๒ ข้าง ราคา ๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ปลอกเครื่องประดับงาทั้งสอง ราคา ๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ วลัยเครื่องประดับทาบที่งวงราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ เครื่องประดับหางราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ เครื่องประดับซึ่งแต่งงดงามที่กายข้างและเครื่องประดับอย่างอื่นอีก รวมราคา ๒,๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ เกยสำหรับขึ้นราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ และอ่างบรรจุของบริโภคราคาอย่างละ ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ทั้งหมดรวมเป็น ๒,๔๐๐,๐๐๐ กหาปณะ

นอกจากนี้ยังมีฉันทิกำพุฉัตรและยอดฉัตร สร้อยมุกดา ที่ขอช้าง สร้อยมุกดาผูกคอช้าง กระพอง และที่ตัวพญาช้างเอง ทุกชิ้นล้วนเป็นเครื่องประดับที่หาค่ามิได้ เมื่อพระเวสสันดร ตัดสินพระทัยพระราชทานของทั้งหมดแก่พราหมณ์ทั้งแปดคน และพระราชทานคนบำรุงช้าง ๕๐๐ สกุล กับทั้งถวายช้างคน เลี้ยงช้างด้วย แม้แผ่นดินที่ไม่มีวิญญูณก็เกิดอาการหวั่นไหว สะเทือนเลื่อนลั่น

เทวดาทั้งหลายต่างแซ่ซ้องสาธุการในมหาทานของท่าน

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๕ (สัตตสตกมหาทาน)

๑๑๕

ที่ทำได้โดยยากยิ่ง แต่ชาวเมืองสีพียังมีคนตระหนี่อยู่มาก มีใจไม่กว้างใหญ่อย่างพระบรมโพธิสัตว์ จึงไม่อนุโมทนา และไม่พอใจในการกระทำของพระองค์ ถึงกับมารวมตัวกันร้องเรียนพระเจ้าลัญชัย ให้ขับไล่พระองค์ออกนอกเมือง อันที่จริงมงคลหัตถ์นี้เป็นช้างคู่บุญของพระเวสสันดร เพราะได้มาด้วยบุญ โดยมีช้างพังเชือกหนึ่งที่เหมาะเหินเดินอากาศได้ได้นำลูกช้างเผือกมามอบให้ แต่ชาวเมืองถือว่า ช้างนี้เป็นของคู่บ้านคู่เมือง ไม่ใช่เป็นเพียงของพระเวสสันดรเท่านั้น จึงไม่พอใจกับการบริจาคมงคลหัตถ์ในครั้งนี้

ในยามราตรี พระเวสสันดรได้เสด็จไปหาพระนางมัทรี อัครมเหสี และให้โอวาทพระนางว่า “เธอจงบริจาคทาน ในทานผู้มีศีลทั้งหลายตามสมควร เพราะทานที่ทำไว้ดีแล้ว จะเป็นที่พักของสัตว์ทั้งหลาย ดูก่อนน้องมัทรี เธอจงเอ็นดูในโอรส และธิดากับทั้งพระสัสสุ และพระสสุระ กษัตริย์ใดมาสำคัญว่าจะ เป็นภัสดาเธอ เธอจงบำรุงกษัตริย์นั้นโดยเคารพ ถ้าไม่มีใครสำคัญว่าจะ เป็นภัสดาเธอ เพราะเธอไม่ได้อยู่กับฉัน เธอจงแสวงหาภัสดาอื่น เธออย่าได้ลำบากเพราะพรากรจากฉันเลย”

พระนางมัทรีได้ขอติดตามพระองค์ไปด้วย นางกล่าวถ้อยคำที่น่าสรรเสริญว่า “ข้าแต่พระมหाराชเจ้า การตายร่วม

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๕ (ลัตตสตกมหาทาน)

๑๒๐

กับพระองค์ท่านนั้นเป็นสิ่งประเสริฐกว่าการพลัดพรากจากพระองค์
แม่นางข้างพังยังติดตามข้างพลายในป่า อาศัยตามภูผาทาง
กันดาร ฉันทใด หม่อมฉันจะพาบุตรและบุตริตามเสด็จ ฉันทนั้น
หม่อมฉันจักเป็นผู้ที่เลี้ยง จักไม่ทำความลำบากพระทัยให้เกิด
ขึ้นกับพระองค์เลย”

เราจะเห็นได้ว่า ยอดศรีภรรยาผู้เป็นนักสร้างบารมีใน
สมัยก่อน แม้มีอุปสรรคก็ไม่ทอดทิ้งกัน ส่วนพระนางมุสดีเมื่อได้
สดับข่าวร้าย ก็รีบเสด็จมาหาพระเวสสันดร ทรงได้สดับการ
สนทนาของกษัตริย์ทั้งสอง ก็พลอยทรงกันแสงด้วยความสงสาร
ทรงพาพระโอรสเสด็จไปเฝ้าพระเจ้าลัญชัย พลากราบทูล
อ้อนวอนว่า “ชาวสีพีให้ขับไล่พระราชโอรสผู้ไม่มีความผิด รัฐ-
มณฑลของพระองค์ก็จะเป็นเหมือนรังผึ้งร้าง เหมือนผลมะม่วง
หล่นลงบนดิน เหมือนหงส์มีชนปีกหลุดร่วง ย่อมอยู่อย่าง
ลำบากในเปือกตมที่ไม่มีน้ำ ข้าแต่มหाराชาเจ้า ประโยชน์อย่าได้
ล่วงเลยพระองค์ไปเลย ขอพระองค์อย่าได้ขับไล่พระโอรสผู้ไม่
มีความผิด ตามคำของชาวสีพีเลย”

แม้จะมีใครมาช่วยพูดอ้อนวอนอย่างไร ก็ไม่อาจเปลี่ยน
พระทัยของพระราชบิดาได้ เป็นอันว่า พระเวสสันดรต้องถูก
เนรเทศให้ออกเดินทางไปสู่เขาวงกตพร้อมด้วยพระนางมัทรี-

พระเวสสันดรชาดก ตอนที่ ๕ (สัตตสตกมมหาทาน)

๑๒๑

ราชเทวีอย่างแน่นนอน นี่เป็นตอนหนึ่งที่พระเวสสันดรได้สร้างมหาทานบารมี ซึ่งเป็นธรรมดาว่าจะต้องมีอุปสรรค พระเวสสันดรจะเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส และจะหาโอกาสสร้างทานบารมีที่ยิ่งกว่าการให้มั่งคั่งหัตถิต่อไปได้อย่างไร ต้องมาติดตามกันในคราวต่อไป

